

О.М. Отыч

**FINE ART IN DEVELOPMENT OF CREATIVE INDIVIDUALITY
OF THE FUTURE TEACHER OF PROFESSIONAL SCHOOL**

On the basis of a substantiation of influence of fine art on development of creative individuality of the future teacher of professional training the most effective forms and methods of art - creative activity of the students professional, professional - art and professional - pedagogical of educational institutions are defined.

Key words: art, the future teacher, creative individuality, art - creative activity.

Література

1. Багацький В.В., Кормич Л.І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття. – К.: Кондор, 2004. – 304 с.
2. Гребенюк Г.Є. Основи композиції та рисунок: Підручник. – К.: Техніка, 1997. – 221 с.
3. Дмітрієва І. Сприйняття та розуміння творів образотворчого мистецтва учнями допоміжної школи // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – К., 2001. – Вип. 32. – Ч.ІІ. – 106 с.
4. Пошивайло О. Збереження визначних центрів народної художньої культури українців: уроки історії і шляхи реанімації // Українська керамологія: Національний науковий щорічник / За ред. О. Пошивайла. – Опішне: Українське народознавство, 2002. – Кн. 2. – С. 5-11.
5. Серов Н.В. Цвет культуры: психология, культурология, физиология. – СПб.: Речь, 2004. – 672 с.
6. Тоффлер А. Футуршок. – СПб, 1997. – 464 с.
7. Фейнберг Е.Л. Две культуры. Интуиция и логика в искусстве и науке. – Фрязино: "Век 2", 2004. – 228 с.

Надійшла до редакції 21.03.2008 р.

УДК 378. 14:811.111

А.В. Попсуй

**ДО ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ ЕТНОЦЕНТРИЗМУ ЗАСОБАМИ
МІЖКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З НІМЕЦЬКОЇ
МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ІНДУСТРІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

У статті розглядається проблема етноцентризму під час вивчення німецької мови та пропонуються шляхи її подолання. Автор наголошує на необхідності вивчення студентами матеріалів, які містять міжкультурну інформацію.

Ключові слова: етноцентризм, міжкультурна взаємодія, текст, оцінка культури.

Зростаюча потреба у спілкуванні на міжнародному рівні з людьми, чия мова, спосіб життя та дій відрізняється від власних, вказує на те, що просте засвоєння лінгвістичних знань не дає гарантії розуміння світу. У зв'язку з цим виникла необхідність доповнити традиційне оволодіння комунікативними вміннями знаннями про культуру країни, мова якої вивчається. Під час контактів з іншими культурами більшість людей судять про чужі культурні цінності, використовуючи як зразок і критерію культурні цінності власного етносу. Відтак, актуальність нашої статті зумовлена соціальною значущістю зазначеної вище проблеми, її впливом на сприйняття чужого та пошуком засобів її вирішення у процесі навчання іноземних мов. Для досягнення розуміння в міжкультурній комунікації та подолання етноцентризму її учасники повинні не просто володіти лексикою і граматикою тієї або іншої мови, але й знати реалії чужої культури, що дозволяє не тільки усвідомити її зміст, а й вдосконалити власну культуру.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати особливості етноцентризму як проблеми та в пошуку засобів його подолання на заняттях з німецької мови зі студентами індустріально-педагогічного факультету.

Як свідчать наші дослідження це явище існувало протягом всієї історії людства. Термін етноцентризм увів у 1906 У. Самнер, який вважав, що люди мають тенденцію бачити світ таким чином, щоб своя група виявлялася в центрі всього, а всі інші порівнювалися з нею або оцінювалися з посиланням на неї [4]. Інакше кажучи, етноцентризм представляє собою психологічну установку сприймати й оцінювати інші культури та поведінку їхніх представників через призму своєї культури. Найчастіше він означає, що власна культура перевершує інші культури, і в цьому випадку вона розцінюється як єдино правильна, переважаючи всі інші, які, таким чином, недооцінюються. Усе, що відхиляється від норм, звичаїв, системи цінностей, звичок, поведінки, яка прийнята у власній культурі, вважається низькопробним і класифікується як неповноцінне стосовно свого. Безперечна абсолютизація власної культури закономірно принижує цінність чужих культур, вважаючи їх гіршими й нижчими. Носії такого типу світогляду не усвідомлюють, що інші народи розвивають свою культуру для того, щоб зробити осмисленим своє власне життя і встановити порядок у своїх суспільствах.

Як відзначають К. Ситарам і Г. Когделл, ієрархічна система Сходу й кастова система Південної Азії склалися у відповідних культурах більше двох тисячоліть тому для впорядкування громадського життя, і вона успішно виконала свою історичну роль. Але європейцям кастова й ієрархічна системи суспільного устрою здаються сьогодні жахливими. І навпаки, горизонтальна система західних культур здається азіатам ненормальною і незрозумілою. Вони дотепер переконані, що абсолютної рівності між людьми не існує, і недовірливо ставляться до так званої рівності західних культур [3, с.12, 14, 21].

Дослідження етноцентризму, проведені Д. Кемпбелом і його колегами, показали, що для цього явища властиво:

- вважати те, що відбувається у своїй культурі, природним і правильним, а те, що відбувається в інших культурах, неприродним і неправильним;
- розглядати звичаї своєї групи як універсальні: що добре для нас, те добре й для інших;
- сприймати норми й цінності своєї етнічної групи як безумовно вірні;
- робити при необхідності всебічну допомогу членам своєї групи;
- діяти в інтересах своєї групи;
- відчувати ворожість стосовно інших етнічних груп;
- пишатися своєю групою [2, с. 112].

Більшість дослідників (К. Ситарам, Г. Когделл, Д. Кемпбел, У. Самнер, А. Алаев, А. Коротаєв, Ф. Хойнкс, Ф. Хікспурс) вважають, що етноцентризм у тій чи іншій мірі властивий будь-якій культурі. У багатьох з них прийнято вважати, що дивитися на світ через призму своєї культури є природним, і це має як позитивні, так і негативні моменти. Позитивні полягають у тому, що етноцентризм дозволяє несвідомо відокремити носіїв чужої культури від своєї, одну етнокультурну групу від іншої. Негативна його сторона полягає у свідомому прагненні ізолювати одних людей від інших, сформувати зневажливе ставлення однієї культури стосовно іншої.

Культура будь-якого народу є складною системою цінностей, у якій знаходять прояв культурна діяльність і стосунки її носіїв. Кожен елемент цієї системи має певний сенс для тієї або іншої соціальної спільноти. Процес пізнання культури під час такого підходу представляє собою виявлення ціннісних значень відповідних предметів, явищ, відносин. Результати цієї пізнавальної діяльності закріплюються у свідомості людей у вигляді відповідних змістів. Зміст у свою чергу являє собою елемент свідомості індивіда, у якому розкривається сутність досліджуваного предмета або явища, його властивості й форми культурної діяльності, його що породили [1, с. 46].

У процесі міжкультурної комунікації взаємодіючим сторонам доводиться мати справу з необхідністю осмислення чужої культури, яка має свої особливості. Вже сама установка на осмислення явищ чужої, невідомої культури принципово відрізняється від осмислення тих або інших явищ своєї власної культури. У цьому випадку виявляються неприйнятними спроби використати нормативно-ціннісну систему своєї культури, оскільки це неминуче приводить до неадекватних результатів. І навпаки, спроба осмислити чужу культуру характерними для неї способами також приносить ті ж невірні результати. Пояснення явищ чужої культури відбувається в результаті взаємодії звичного й незвичного. Це створює ситуацію відсторонення, відповідно до якої розуміння чогось нового, невідомого відбувається шляхом порівняння зі звичними й відомими явищами подібного роду із власної культури. Такий механізм освоєння чужої культури надає досліджуваному нею явищу вторинний характер, оскільки прообразом і критерієм (первинним) стає тут якийсь явище власної культури. Вторинний характер знання про чужу культуру не є другосортним по своїй якості [2, с. 76]. Це

знання також являє цінність, оскільки за своїм змістом залежить від наявності й співвідношення в ньому різних компонентів розуміння: обсягу інформації, культурної значимості, способів пояснення. Залежно від цього пояснення може бути адекватним або неадекватним.

Як приклад пояснення чужої культури за стандартами своєї може служити робота з текстами, вправами та завданнями на заняттях з німецької мови зі студентами індустріально-педагогічного факультету. Під час занять студенти часто опрацьовують тексти з інформацією про побут, звичаї та традиції німецького народу. Серед таких текстів особливо важливими для розгляду вказаної вище проблеми є тексти та завдання, які містять оціночні судження представників пострадянських країн (Україна, Росія) та самих носіїв іншомовної культури. Після опрацювання тесту "Kölner Karneval" студенти отримали для розгляду два репортажі: один з них російської журналістки, а інший її німецької колеги. Своє враження про знаменитий Кельнський карнавал російська журналістка описує так: "Тисячі людей, які зібралися на площі, скандують гасла в стані екстазу; вони йдуть по вулиці в одному напрямку, випадаючи з пивних і співаючи пісні. Ви в Кельні кінця другого тисячоліття - місті, у якому зупинився час. Півтора мільйона чоловік, які випали з реальності, що забули про своє бюргерство, ошадливість і добропорядність, упали в язичеську оргію, бродять п'яними по вулицях, цілуються з незнайомими, чіпляються до дівчини і засинають у чужих ліжках. Це Кельн, що змінив своє ділове обличчя на регочучу фізіономію середньовічного блазня. Німець в ауті, який переходить дорогу на червоне світло, одягнений у ясу ченця-домініканця, змушує будь-якого іноземця, махнувши на все рукою, завалитися слідом за громадянином цивілізованої Німеччини в брудний шинок, розгойдуватися там за столом, залитим пивом, і репетувати пісні. ...усього шість марок, і будь ти президентом компанії або простим сміттярем - пияцтво й розгул зрівняють вас. Шляхетні фрау, студентки-відмінниці, матері сімейств перетворюються у вуличних дівок. ... людина живе душею, що йде кудись у глибину, тепер його душа - це шлунок, величезний живіт, якого треба набити сосисками, пиріжками, залити пивом. Нова душа - шлунок - жере, вона пожирає ці миті свята, що живе всього кілька днів, - і не може насититися. Зараз головне для всіх - це жерти й пити".

У той же час опис Кельнського карнавалу німецькою журналісткою показує його як "...одне з найстарших у Рейнських областях карнавальних свят, невід'ємна частина картини культури Німеччини. 11 числа 11 місяця в 11 годин дня починається підготовка до карнавалу, який проходить в останній тиждень перед великим постом. Свята починаються в так званий "Weiberfastnacht" (жіночий четвер), коли жінки прагнуть відрізати в чоловіків якнайбільше краваток. У наступні дні в місті проходять костюмовані бали й вуличні карнавальні ходи в різних районах міста. Апогей свята – "Rosenmontag" (божевільний понеділок). У цей день проходить загальноміський карнавальний хід у центральній частині міста, його учасники в барвистих костюмах йдуть на відкритих машинах або верхи на конях, кидають у юрбу насолоди й букетики квітів, викрикують традиційні карнавальні вітання..."

Перед нами дві інтерпретації того самого явища культури, кожна з інтерпретацій зроблена по стандартах своєї культури. Але в першому випадку інтерпретувалося явище чужої культури, і тут карнавал показано як царство пияцтва, розгулу, розпусти. Зовсім в іншому світлі інтерпретується карнавал носіями німецької культури. У їхньому поданні карнавал - це свято веселощі, радості, любові до ближнього.

Наступним прикладом може слугувати робота з текстом "Ein deutsches Nein heißt Nein", під час якої студенти отримують завдання знайти відмінності у наших культурах і прокоментувати їх з позиції того, як це відбувається у нас. Запрошення гостей, час візиту, як проводиться час, стіл – все це має свої відмінності у кожній з країн. Під час обробки інформації студентами відбувається її осмислення й критика через призму культури власного народу. Такого роду інформація несе не тільки знання, а й навчас розуміння та толерантності дає змогу відчутти, що нами приймається, а що може, навіть, викликати відразу. Завдяки таким матеріалам студенти навчаються вести себе адекватно у ситуаціях міжкультурної взаємодії та бути громадянами світу, при цьому не забуваючи про свою культурну належність.

Етноцентризм неминуча частина нашого життя, нормальний наслідок соціалізації та залучення людини до культури. Значення цього явища для процесу міжкультурної комунікації вченими оцінюється неоднозначно. Значно більша група дослідників вважає, що він у цілому є негативним явищем, рівнозначним націоналізму й навіть расизму. Така оцінка етноцентризму проявляється в тенденції неприйняття всіх чужих етнічних груп у сполученні із завищеною оцінкою власної групи. Але як будь-яке соціально-психологічне явище не може розглядатися тільки негативно. Хоча етноцентризм часто створює перешкоди для міжкультурної комунікації, але одночасно він виконує корисну для групи функцію підтримки ідентичності й навіть збереження цілісності й специфічності групи.

**TO THE PROBLEM OF ETHNOCENTRISMUS OVERCOMING WITH MEANS
OF THE INTERCULTURAL APPROACH ON THE GERMAN LESSONS WITH STUDENTS
OF THE INDUSTRIALLY-PEDAGOGICAL FACULTY**

In article the problem of ethnocentrism during studying of German language is considered and ways of its overcoming are offered. The author accents on necessity of studying by students of materials which contain the intercultural information.

Key words: ethnocentrism, intercultural interaction, the text, a culture estimation.

Література

1. Алаев А.Б., Коротаев А.В. Перспектива применения кросс-культурных баз данных для сравнительного изучения цивилизаций // Сравнительное изучение цивилизаций мира (междисциплинарный подход). – М., 2000. – 225 с.
2. Кемпбел Д. Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. Серия: Библиотека практической психологии. Социально-Психологический Центр: - М., 1996. – 265 с.
3. Ситарам К.С., Когделл Р.Т. Основы межкультурной коммуникации // Человек. – 1992. – № 2-5. <http://uk.wikipedia.org/wiki>

Надійшла до редакції 20.03.2008 р.

УДК 371.27

Х.В. Процко

**ОРГАНІЗАЦІЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ "ТЕХНОЛОГІЯ"
ДО ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

Стаття присвячена проблемі організації фахового вступного випробування з технології до вищого педагогічного навчального закладу. Розглянуто основні моделі проведення вступних випробувань на педагогічні спеціальності. Проаналізовані необхідні якості майбутнього вчителя освітньої галузі "Технологія".

Ключові слова: фаховий відбір, вступні випробування, педагогічні здібності, вчитель освітньої галузі "Технологія", педагогічна діяльність, педагогічна професія, вищий навчальний заклад.

Протиріччя між новими соціально-економічними умовами та традиційною системою педагогічної освіти вимагають пошуку нових підходів в організації фахового вступного випробування з освітньої галузі "Технологія". У наш час змінюється зміст освіти, впроваджуються ефективні методики викладання різних дисциплін, розробляються нові навчальні курси. А це в свою чергу вимагає підготовки вчителя нового типу, якому притаманні професійна майстерність, який формує теоретичні знання в дітей основ загальнолюдської та національної культури, забезпечує умови для індивідуально-творчого розвитку й духовно-морального становлення. Реалізація цих завдань можлива за умови якісного професійного відбору майбутніх учителів освітньої галузі "Технологія".

Дослідження проблеми діагностики професійної придатності абітурієнтів та фахового відбору проводилися багатьма науковцями, зокрема: М.О. Аміновим, Н.Є. Мажаром, Є.М. Павлутенковим, В.О. Сластьоніним, М.П. Тименком, Б.О. Федорішиним, Р.І. Хмелюком та іншими.

Зарахування до вищих навчальних закладів і сьогодні здійснюється виключно за показниками успішності (І.А. Зязюн). Таке вирішення проблеми не є оптимальним. Дослідженнями вчених Т.О. Воробйової, Ф.Н. Гонобліна, Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна, Р.І. Хмелюк, С.М. Чистякової та іншими доведено, що не кожна людина має стати вчителем тільки завдяки своїм психофізіологічним особливостям. Тому серед абітурієнтів треб